

Ainekava

IV kooliaste

Eesti ajalugu I kursus

35 tundi

Klass: 10. klass	Tunde nädalas: 2
-------------------------	-------------------------

Ainekava aluseks on riiklik gümnaasiumi õppekava ja selle lisa nr. 5
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1290/8201/4021/2m_lisa5.pdf#

Põltsamaa Ühisgümnaasiumi ainekavas on välja toodud rõhuasetused, kooli eripärast tulenevalt olulisim. Kooli ja valdkonna eripärad on kirjeldatud kooli õppekava üldosas ning valdkonnakavades.

Õppeaine kirjeldus Gümnaasiumi ajalooõpetuses tähtsustatakse probleemikeskset käsitlust, väärtustatakse kultuurilist mitmekesisust, sh kujundatakse mõistmist, et mitmekesisus on ühiskonna rikkus ja arengu tingimus.

Õppijat suunatakse uurimise, arutluse ning analüüsi kaudu looma seoseid ja tegema järeldusi, kujundama isiklikku suhtumist ning põhjendama seda argumenteeritult. Kriitilise mõtlemise kujundamiseks käsitletakse erinevaid allikaid jt õppetekste, mis annavad ajaloosündmustele hinnangu erinevast seisukohast lähtudes.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, eri inimesed ning paigad. Selle kogemuse ühendamisel koolis õpituga kujuneb õpilasel järk-järgult arusaam ajaloost.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

Gümnaasiumi lõpetaja:

1. analüüsib ajalooperioodide iseloomulikke tunnuseid, vaimulaadi ja erinevuste põhjusi, mõistab ja analüüsib ajaloolise arengu jätkuvust ja muutuste põhjusi, mõistab minevikus elanud inimeste elu ajaloolises kontekstis ning üksiksiku valikute ja otsuste tähtsust inimkonna ajaloo kujundamisel;
2. analüüsib Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo kontekstis ning mõistab vastastikuseid seoseid;
3. mõistab tänapäeva Eesti ühiskonna kujunemise ajaloolist tausta, tunneb ära mineviku mõjutusi;
4. mõistab, et inimeste eluviisi, väärtushinnanguid ja ühiskonnaelu mõjutavad religioon ja ideoloogiad, mõistab teaduse ning kultuuri arengu ja tehnoloogiliste muutuste mõju ühiskonnale ja nende vastastikuseid seoseid;
5. mõistab suurriikide mõju maailma majandusele ning poliitikale eri ajastuil, analüüsib riikidevahelist koostööd ja konfliktide lahendamise viise;

6. analüüsib demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide arengu põhijooni;
7. mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ja tagajärgi, analüüsib kriitiliselt infot, eristab fakti arvamusest;
8. tunneb inimkonna kultuurisaavutusi ja mõistab kultuuri järjepidevust;
9. mõtestab enda rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja kultuuri rolli enesemääratlemises;
10. mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju.

Hindamine

Ajaloo õpitulemuste kontroll ja hindamine sisaldab suulist ning kirjalikku küsitlust, tööd allikmaterjalidega ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväarsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, analüüsi, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu.

Õpitulemused	Õppesisu	Üldpädevused, läbivad teemad, lõimingud
Õpilane		
mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis;	Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nöörkeraamika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Pronksiaeg. Eesti esiaja lõpul. Maakonnad ja kihelkonnad. Jõgevamaa linnused. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused. Liivimaa vasallkuningriik ja Põltsamaa. Keskaegne Tallinn. Eesti kolme kuningriigi valduses. Vastureformatsioon, Rootsi-Poola sõda Põltsamaal. Eesti haridusolud, Forseliuse seminar ja Põltsamaa talurahvakool.	ÜLDPÄDEVUSED sotsiaalne ja kodanikupädevus - väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid suhtluspädevus – suudab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ja mõista teabe- ja tarbetekste koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust. LÄBIVAD TEEMAD kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme kultuuriline identiteet – väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust
seostab Eesti ajalugu Euroopa ja maailma ajaloo, tuues esile erinevate ajalooperioodide eripära	Jääaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. Muinasaja allikad ja nende uurimine. Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused. Tugeva keskvoimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis.	ÜLDPÄDEVUSED õpipädevus – suudab organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas, seostab omandatud teadmisi varem õpituga; LÄBIVAD TEEMAD kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme
analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja	Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nöörkeraamika ehk venekirveste kultuur –	ÜLDPÄDEVUSED kultuuri- ja väärtuspädevus – tajub, analüüsib ja väärtustab oma seotust teiste inimestega,

poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooperioodidel;	elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas. Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused. Eesti kolme kuningriigi valduses. Vastureformatsioon.	ühiskonnaga, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga LÄBIVAD TEEMAD kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme kultuuriline identiteet – mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast, väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust
toob näiteid ristiusu mõjust Eesti ühiskonnaelu eri valdkondadele;	Vanimad teated ristiusu levikust Eestis. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.	ÜLDPÄDEVUSED LÄBIVAD TEEMAD väärtused ja kõlblus – tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid
selgitab allikatele tuginedes tänapäeva Eesti ühiskonnale iseloomulike ilmingute ja arengute ajaloolist tausta, hinnangute muutumist ajas ja põhjendab nende tagamaid;	Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. Muistne vabadusvõitlus: Balti ristsõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulg. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine.	ÜLDPÄDEVUSED õpipädevus – leiab sobivad teabeallikad, planeerib õppimist ja järgib seda plaani, seostab omandatud teadmisi varem õpituga; LÄBIVAD TEEMAD teabekeskond ja meediakasutus – suudab meediamailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada,
teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi;	Maakonnad ja kihelkonnad. Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart.	ÜLDPÄDEVUSED suhtluspädevus – suudab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada. LÄBIVAD TEEMAD
analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist	Tugeva keskvoimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis. Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused. Eesti kolme kuningriigi valduses.	ÜLDPÄDEVUSED õpipädevus – seostab omandatud teadmisi varem õpituga; digipädevus – suudab kasutada IT vahendeid õppimisel, leiab ja säilitab digivahendite

		abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust; suhtluspädevus – suudab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada, oma seisukohti esitada ja põhjendada. LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet – mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast, väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust
mõistab, et nii ajalooallikas kui ka ajaloonarratiiv on mõjutatud selle autorist, loomise asjaoludest, ajastust ning tõlgendajast;	Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana. Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana.	LÄBIVAD TEEMAD väärtused ja kõlblus – tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid teabekeskond ja meediakasutus – suudab meediamaailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada,
märkab minevikupärandit ja väärtustab seda ajalooallikana, mõtestades selle tähendust;	Põlispõllundus, kalmed. Eesti esiaja lõpul. Linnused. Külad ja elamud. Keskaegsed linnad Eestis. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordu ja kloostrid. Mõisad ja linnused.	ÜLDPÄDEVUSED digipädevus – suudab kasutada IT vahendeid õppimisel, leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust; LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet – kujuneb kultuuriteadlikuks inimeseks, mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana, väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust; väärtused ja kõlblus – tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid
toob näiteid eesti kultuurist minevikus, saab aru eesti kultuuri järjepidevusest ja erinevatest mõjutustest;	Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur. Muinasusund ning ristiusu levik Eestis.	ÜLDPÄDEVUSED kultuuri- ja väärtuspädevus – väärtustab kunsti ja loomingut; hindab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi

	Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid. Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus. Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.	digipädevus – suudab kasutada IT vahendeid õppimisel, leiab ja säilitab digivahendite abil infot ning hindab selle asjakohasust ja usaldusväärsust; LÄBIVAD TEEMAD kultuuriline identiteet – mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast, väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust
analüüsib näidete toel, kuidas loodus on mõjutanud inimtegevust ning inimtegevus loodust.	Jääaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. Põlispõllundus, kalmed, linnused.	ÜLDPÄDEVUSED sotsiaalne ja kodanikupädevus -suutlikkus mõista globaalprobleeme, väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; LÄBIVAD TEEMAD väärtused ja kõlblus – tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid